

Ioan Mitrea, Ioana Mitrea

Între marii specialiști în drept din România, cunoscut și recunoscut în țară dar și în numeroase state europene, se înscrie, la loc de mare cinste, numele Prof.univ.dr.doc. Vladimir Hanga care în această toamnă capricioasă, precum vremurile în care trăim, a pășit pragul a 85 de ani de viață. Nu vârsta în sine impresionează ci îndeosebi viața sa exemplară, rigoarea și determinarea cu care timp de peste șase decenii a slujit cu credință catedra universitară, a studiat, în chip exemplar, dreptul roman și istoria dreptului românesc și nu numai.

Cel pe care îl omagiem în aceste modeste rânduri, cel care după ani îndelungați de muncă tenace, benedictină, avea să devină savantul de azi, marele specialist în dreptul roman și istoria dreptului românesc, a văzut lumina zilei la 21 octombrie 1920, într-o familie de oameni gospodari din comuna Cucova (azi sat component al comunei Valea Seacă) din județul Bacău. Copilăria și adolescența petrecute în cea mai mare parte în familie, într-un sat situat în una din cele mai frumoase zone din „blânda și melancolica Moldovă” și-au pus amprenta asupra personalității lui Vladimir Hanga.

După ce a urmat școala primară în localitatea natală, a fost un elev de excepție al Liceului „Ferdinand I” din Bacău (azi Colegiul Național Ferdinand I) între anii 1931-1939, încheindu-și studiile, decisive în formarea sa intelectuală și pentru viață, ca șef de promoție și premiant de onoare al liceului. Fostul elev ferdinandist, savantul de azi Vladimir Hanga, a mărturisit deseori cât de mult datorează anilor de liceu¹.

¹ Ioan Mitrea, Ioana Mitrea, **Vladimir Hanga – un ferdinandist de excepție, autentic model pentru generațiile de elevi de azi și de mâine**, în *Anuarul Colegiului Național „Ferdinand I”*, Serie Nouă, IV, 2005, p. 106-110. Autorii prezentului articol, precum și al celui citat mai sus, primul slujind cu credință catedra de istorie de la Colegiul Național „Ferdinand I” din Bacău vreme de peste trei decenii, iar al doilea autor fostă elevă a Colegiului Național „Ferdinand I” din Bacău, azi studentă în anul IV la Facultatea de Drept, secția *Drept comunitar*, din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj Napoca, au considerat drept o datorie de suflet și conștiință civică din a evoca, în aceste rânduri modeste, viața și activitatea lui Vladimir Hanga, savantul de azi, care în adolescență a pășit, cu sfioșenia caracteristică copiilor de la țară, câțiva ani prin sălile de clasă sau sala de lectură a bibliotecii din renumitul liceu băcăuan, care a dat țării în

După anii de liceu, Vladimir Hanga, și-a continuat pregătirea în cadrul Facultății de Drept din București, al cărui licențiat „Magna cum laude” a fost în 1943, ca șef de promoție. A susținut două doctorate, unul în drept în 1947 și unul în științe economico-politice în 1949, obținând la ambele titlul de „laureat”.

Printr-o bogată activitate la catedra universitară și o intensă muncă de cercetare științifică a urcat toate treptele ierarhiei universitare, până la înaltul titlu de prof.univ.dr.docent, obținut în 1962.

Cu excepția a doi ani, în care a funcționat la Facultatea de Drept din București, unde se pare că nu s-a prea împăcat cu „aerul și mentalitățile dâmbovițene”, întreaga sa viață și muncă universitară s-au legat de prestigioasa Universitate românească din Cluj, înființată după Marea Unire din 1918, și unde un alt băcăuan, savantul de talie europeană Vasile Pârvan a susținut lecția inaugurală, intitulată sugestiv **Datoria vieții noastre**, la 2 noiembrie 1919.

La Facultatea de Drept din Cluj, dar și la Facultatea de Științe Economice și mai recent la alte facultăți, din acest renumit centru universitar, Vladimir Hanga a predat, în peste jumătate de secol de activitate la catedra universitară, mai multe discipline între care menționăm: *Drept roman; Istoria universală a statului și dreptului; Istoria statului și dreptului românesc; Tehnica juridică; Drept civil (succesiuni); Arbitrajul de stat; Drept internațional privat; Teoria statului și dreptului; Limba latină; Istoria gândirii politice; Istoria economiei naționale; Relații și organizații internaționale; Informatică juridică.*

Profesorul Vladimir Hanga a desfășurat o intensă, bogată și remarcabilă activitate științifică, concretizată în numeroase tratate și monografii, la care se adaugă peste 200 de studii, articole și recenzii privind dreptul roman, istoria universală antică, istoria dreptului românesc, informatica juridică etc., publicate în țară și străinătate.

Puțini știm că Vladimir Hanga nu este numai un mare specialist în dreptul roman și dreptul românesc, ci și un distins istoric al lumii antice. Dintre lucrările sale de istorie menționăm: **Cetatea celor șapte coline**

aproape un secol și jumătate de existență numeroși oameni de știință, savanți de renume mondial, instituție ce poartă azi pe frontispiciu cu mândrie numele de Colegiul Național „Ferdinand I” din Bacău.

(1957); **Caius Iulius Caesar** (1967); **Mari legiuitori ai lumii** (1994); **Alexandru cel Mare** (1974).

Lucrările care l-au consacrat pe Vladimir Hanga ca un mare specialist în drept sunt: **Drept privat roman** (1971, urmat de alte șapte ediții); **Istoria dreptului românesc** (trei ediții, în 1980 o ediție în trei volume); **Crestomație pentru istoria statului și dreptului roman** (3 volume); **Dreptul și tehnica juridică**; **Les Institutions du droit coutumier roumain**; **Dreptul și calculatoarele** (două ediții). Multe generații de studenți, viitori juriști, din Cluj-Napoca, București, Iași și alte centre universitare au învățat și învață după tratatele și cursurile profesorului Vladimir Hanga. Pentru mulți când spui *Drept roman* spui de fapt Vladimir Hanga!

Excelent latinist, profesorul Vladimir Hanga a contribuit, alături de alți specialiști, la traducerea și editarea documentelor medievale transilvănene (10 volume, publicate de Academie), iar în 2002 a tradus din limba latină **Instituțiile lui Justinian**. Vladimir Hanga este și autorul unor importante instrumente de lucru, cum sunt: **Mic dicționar juridic**; **Dicționar juridic englez-român și român-englez**; **Dicționar juridic latin-român**.

Receptiv la nou, profesorul Vladimir Hanga a desfășurat o bogată și eficientă activitate în domeniul informaticii juridice. După mai multe articole și studii, pe această temă, publicate în țară și străinătate, Academia Română i-a tipărit lucrarea, de mare interes, **Dreptul și calculatoarele**.

Pentru activitatea sa științifică și prestigiul didactic a fost ales decan al Facultății de Drept (1968-1975) și apoi prorector al Universității clujene (1973-1976). A contribuit la formarea multor generații de juriști, a condus numeroase lucrări de doctorat în specializările: *Drept roman* și *Istoria statului și dreptului*.

Pentru bogata sa activitate la catedra universitară și în câmpul cercetării științifice, în 1962 profesorului Vladimir Hanga i s-a atribuit titlul de doctor docent în științe. În 1981 Academia Română i-a acordat Premiul *Simion Bărnuțiu*, iar Universitatea de Vest din Timișoara, în 1997 și Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad, în 2004, i-au conferit titlul de *Doctor honoris causa*. Din nefericire Academia Română, atât înainte de 1989, cât și după, nu l-a inclus printre membrii săi, deși, după modesta noastră părere, merita cu prisosință. Precum în alte multe cazuri, și în situația savantului Vladimir Hanga ne împăcăm cu gândul că e mai

bine ca lumea să se întrebe de ce nu este membru al Academiei, decât de ce este membru al Academiei?

Profesorul Vladimir Hanga este un specialist în drept recunoscut și apreciat nu numai în țară dar și în străinătate. A susținut cursuri și conferințe la Universități de prestigiu din Paris, Bruges, Strassbourg, Amsterdam, Liubliana, Varna, Leiden, Heidelberg, Frankfurt am Mein, Leipzig, Geneva, Dusseldorf, Kiel etc. A participat la numeroase congrese internaționale, simpozioane, colocvii etc. Este membru al mai multor societăți științifice din străinătate, între care menționăm *Société d'histoire du droit* din Paris, *Societatea oamenilor de știință Pugwash* etc. A fost expert O.N.U. pentru drepturile civile și politice (în două sesiuni, 1977-1980 și 1980-1984), a fost membru al Curții Permanente de Arbitraj de la Haga (1984-1988).

Pentru rodnică și prestigioasă sa activitate științifică și la catedra universitară, Vladimir Hanga a fost distins cu numeroase ordine și medalii, este inclus în Enciclopedia Română și în două enciclopedii din străinătate: Cambridge și Marquis Who's Who in the World din S.U.A.

La cei 85 de ani de viață împliniți recent, Prof.dr.doc. Vladimir Hanga este o prezență activă în viața Clujului universitar și a țării, dovadă contribuțiile sale științifice recente.

Prin întreaga sa viață, prin ținuta morală, științifică și de dascăl apreciat, iubit și stimat de studenți, Prof.univ.dr.doc. Vladimir Hanga se constituie într-un exemplu demn de urmat, într-un autentic model. Cunoscându-i viața, activitatea și opera științifică avem multe de învățat de la acest mare OM. Se confirmă și în acest caz spusele unui filosof care zicea că „Oamenii mari, oricum i-am lua, sunt o tovărășie folositoare. Nu putem privi, oricât de imperfect, un om mare fără să nu câștigăm ceva de la el”².

De la Vladimir Hanga avem multe de câștigat, în fapt de învățat. Viața, munca stăruitoare, realizările la catedra universitară, în activitatea științifică și în cadrul diferitelor instituții în care a activat, ne sunt un model și un îndemn.

Fericiți că se numără între contemporanii noștri, și că îi suntem contemporani, îi dorim la acest important popas din viață, multă sănătate, fericire și La Mulți Ani!

² Carlyle, **Eroii, cultul eroilor și eroicul în istorie**, București, 1925, p. 2.